

DELAVCI!

Pravej za svobodo in pravice svoje! Izgubiti ne morete ničesar, pridobite pa lahko vse.

Naročnina (subscription):

6 na leto, 75c na pol leta za Ameriko (\$1.50 per year, 75c half year in America, \$2 na leto, \$1 pol leta za Evropo (\$3. per year \$1 per half year for Europe.

Štev. (No.) 40.

Platforma in program socialistične stranke v Zdr. državah.

Principi. Človeško življenje zavisi od hrane, obleke in stanovanja. Edino to troje omogoča človeku svobodo, kulturo in napredek. Za proizvajanje hrane in obleke in stanovanja je potrebna zemlja, so potrebni stroji. Človeško delo ustvarja stroje in obdeluje zemljo v proizvajanje hrane in obleke. Kdor koli torej kontrolira zemljo in stroje, ta kontrolira tudi človeško delo in obenem človeško življenje in svobodo. Zemlja in stroji, ki so v službi delavcev, so danedanšnji v posesti vedno manjšega števila ljudi. Dolar s strojem ravna in proizveje en sam človek, tako dolge časa lastnik stroja moči do življenjskih sredstev drugih ljudi; kadar hitro pa postanejo stroji stroje in faktor kooperativnega dela in potrebujejo za popolno proizvajanje organizirano silo iz več delavcev, tedaj zadobe moč in vpliv na široke kroge ljudi. Lastniki takih strojev postanejo gospodarji razred.

Vzde temu, da se število teh strojev primeroma z drugimi razredi vedno bolj kreči, vendar raste v državi in po vsem svetu njih moč. Delavsko ljudstvo je v vedno večjih masah pod njih kontrolo in to ljudstvo porinejo lastniki strojev do stopinje, kjer na stanje ne še misli in možgani kot edina produktivna lastnina. Milijoni bivših samostojnih delavcev postanejo na ta način mezniki.

Kolikor bolj pa narašča ekonomska sila vladajočega razreda, toliko bolj je nerabna v življenju naroda. Vse rubno delo sloni na rami istega razreda, kterežga edina lastnina je fizična in duševna sila, — na ramah meznika delavstva, in dalje razreda, ki ima izven svoje delavne sile malo zemlje ali skromno masinerijo, to je farmerja in malega tvorničarja. Vladajoča manjšina ljudi je vedno bolj nerabna in parasitna.

Med izkoriščujočim in posedujočim razredom na eni in izkoriščanim ter brezposelnim razredom na drugi strani eksistira vroč boj radi deljenja produkta, ki je rezultat dela. V tem boju ne more meznodelavski razred pričakovati nikakršne pomoči od nobene reforme dananjšega reda, ki je v rokah gospodnjega razreda.

Mezniki delavci so torej najdoslednejši nasprotniki gospodnjega razreda, kajti največ trpijo od razredne vlade. Dejstvo, da je par kapitalistom dovoljena kontrola nad vso državno industrijo in socialno masinerijo za njih osebne koristi in da je produkcija potrebna za življenje odvisna od kompetitivnega privatnega podjetja in spekulacij, je dno celum socialnem razvoju današnjih dni.

Kljub organiziranju trustov, družb in drugih kombinacij so kapitalisti brez moči, da bi regulirali produkcijo v dobro vseh. Industrija v večini eksistira brez načrtov. V dobi, ko se dela s pol-postavlja delavce pomankanju in moč in zdravje delavcev, dočim se v času vsiljene brezposelnosti izposlavlja delavce pomankanju in stradanju.

Tak sistem proizvajanja redno povzroča industrialne depresije in krize, ki se pojavljajo v republiki vsakih petnajst ali dvajset let.

Kapitalistični razred v svoji divji gonji za profiti, je pripravil izkoriščati delavce do skrajnosti. Kapitalizem tiska mase delavcev v bedi, zapuščenosti, fizični nerodovitnosti in v nevedni. Njih žene tira v delavnice in tvornice. Trga njih otroke iz igralšč in kol in preša dolarje iz njih slabotnih telese in nerazvitega uma. Vsako leto pokoduje, ponekod in umori stotisoče delavcev v rudnikih, tvornicah in na železnicah. Milijone delavcev spremeni v armado brezposelnih in naredi iz teh veliko število beračev, potepuhov in raznoterih zločincev.

Da vtrdijo gospodarstvo nad svojimi bližnjimi, drže kapitalisti

v svojih rokah vse organe ljudske sile, ljudskega razuma in ljudske zavednosti. Kontrolirajo gospodujoče stranke in po teh izvlečene državne urednike in zastopnike; izbirajo eksekutive, podkupujejo postavljajo in korumpirajo sodišča; posedujejo in cenzurirajo tisk; gospodarijo nad izobraževalnimi zavodi; posedujejo celo republiko politično in intelektualno, kakor jo posedujejo industrialisti.

Boj med meznimi delavci in kapitalisti je vedno huji in je danes edina živa slika pred ameriškim ljudstvom. Z odpravo kapitalističnega razreda ima torej meznodelavski razred največje koristi. In z odpravo sedanjega sistema ne bodo delavci osvobodili samo svoj razred temveč vse ostale razrede moderne družbe: malega farmerja ali kmetja, ki je nič manj, dasi bolj indirektno, izkoriščen od velikega kapitala kot mezniki delavci; malega tvorničarja in trgovača, ktera se morata neprestano boriti za obstanek in neodvisnost proti vse premagajočemu koncentriranemu kapitalu — in slednjič bodo osvobodili delavce tudi kapitalisti samega, kteri je bolj suženj svojega bogastva kot pa gospodar. Boj delavskega razreda proti kapitalističnemu razredu, kot razredni boj, je obenem tudi boj za odpravo vseh razredov in razrednih privilegijev.

Privatna lastnina zemlje in sredstev za produkcijo, ki služi v izkoriščanje, je skala, na katero je postavljena razredna vlada; politika je tej le potreben instrument. Mezniki delavci se ne morejo osvoboditi izkoriščanja dokler ne zmagajo na političnem polju in ne spremene privatnega lastništva v kolektivno lastništvo.

Današnja kapitalistična družba je postavljena temelj za to transformacijo. Tvorniki sistem s svojo popolno masinerijo in časovno razdelitvijo dela razlira vedno vspešneje individualno proizvajanje v tvornicah. Procesi moderne produkcije je že v večini kolektivni in socialni. Veliki trusti in monopoli, ki so nastali pred nekaj leti, so organizirali delo in upravo glavne industrije na narodni podlagi, kar je že pristopno kolektivni porabi.

Socialistična stranka je ekonomskega in političnega značaja. Z verskimi stvarmi nima nič opraviti. V boju za svobodo so eni in isti interesi za vse moderne delavce. Boj ni samo naroden temveč mednarodni. Objemijo cel svet in združeni delavci vseh dežel ga bodo vodili do gotove zmage.

Misija socialistične stranke je združiti vse delavce in njih součelniki drugih razredov ter z združenimi močmi storiti konec sedanjemu sistemu. V tem boju za svobodo socialistična stranka nikakor ne namerava zamenjati kapitalistične vlade z vladjo delavskega razreda, temveč z zmago delavstva osvoboditi človeštvo vsake razredne vlade in ustanoviti mednarodno bratstvo ljudi.

PLATFORMA ZA 1908.

Socialistična stranka, zastopana na nacionalni konvenciji, se ponovno proglašata kot stranka delavskega razreda in apelira za pripomoč na vse delavce Zedinjenih držav ter vse državljanje, ki simpatizirajo z delavstvom.

Danes se nahajamo sredi onega industrialnega poloma, ki se pojavlja periodično in tej deželi. To liko razpeta doba naše narodne prosperitete je proč in mesto nje imamo sedaj splošno mizerijo. Zapre so tvornice, delavnice in rudniki. Milijone mož, pripravljene, hotečih in sposobnih producirati vse potrebščine za življenje, je pahnjnih v bedo in stradanje. Tekom novejšega časa so se trusti in monopoli povzpeli na visok izkoriščanja. Prilastili so si moč diktirati nam pogoje za življenje. Trusti so naredili cene našemu kruhu, mesu, sladkorju, dalje premožu, petroleju, obleki, našim su-

rovinam in masinerijam, skratka vsem potrebščinam za življenje. Sedanji delavski položaj se je izrazil za ponovne napade na delavske organizacije. Najvišja sodišča v republiki so tekmo zadnjega leta izdala odlok za odlokom, s katerimi se je delavce oropalo pravice, ki so si jih pridobili v mnogoletnih bojih.

Način zarote, razbiti Western Federation of Miners, ki je bila poražena po solidarnosti delavcev in socialističnem gibanju, prekasa vse lopovske konspiracije, kar jih je kdaj izvršil vladajoči razred proti delavskim organizacijam.

Z namenom, da izpibnejo življenja voditeljev rudarjev, so konspiratorji pogazili državne zakone in zvezni konstituciji na tak način, kakršnega se ne bi nihče obojeval v nobeni drugi državi, kjer gospodari profitirajoč razred.

Kongres Zedinjenih držav je žalil interese delavcev tako jasno in promišljeno, kakor vsak drugi vladni oddelek. Zakoni, za ktere so delavske organizacije neprestano prosile, niso bili sprejeti. Delavcem naklonjene zakone se je pa na prefrigan način izrabilo proti delavcem.

Ameriško delavstvo ne more vsled tega pričakovati nikakršne pomoči od sedanjega vladajočega razreda ali od sedanjih gospodujočih strank. Dokler se malemu številu posamičnikov dovolj kontrola nad narodnim bogastvom v privatno porabo in v izkoriščanje svojega bližnjega, dotlej se bodo pojavljale tudi industrialne krize. Naj kapitalistični reformatorji uvedejo še take denarne reforme ali druge zakonske dotočbe, obrambni ne bodo dežele nikdar pred strašnimi posledicami izreke anarhije v produkciji.

Individualna kompeticija codi naravnost do kombinacij in trustov. Nobena vladna ali postavljajna uredba ne zadrži naravnih posledic moderne industrialnega sistema.

Vlada se bode vedno izrabljala v prid vladajočemu razredu in proti proletarcem, dokler bodo sodišča, postavljajo in eksekutivni uradi v rokah tega razreda in njegovih agentov.

Politične stranke so odsevi razrednih interesov. Republikanska, demokratična, takozvane "neodvisne" stranke in vse ostale stranke razni socialistične, so kontrolirane in finančno podprte po zastopnikih različnih skupin v vladajočem razredu.

V zagovarjanju in podpiranju razredne vlade sta republikanska in demokratična stranka enako krivi. Republikanska stranka ima kontrolo nad zvezno vlado in je torej direktno odgovorna za vse našeste krivice in napske. Demokratična stranka je sicer rešena direktne odgovornosti vsled svoje politične nemoči, toda skazala je isto naklonjenost do kapitalističnega razreda povsod in vselej, kjer je bila odločujoča sila. Stari sužnješki aristokraciji na Jugu, ki je bila hrbtina kost demokratične stranke, je sledila plutokracija z otroško sužnostjo. V velikih ameriških mestih je demokratična stranka zvezana s kriminalnimi elementi in puzdeznih stanovanjih, kakor je zvezana republikanska stranka z roparskimi kriminalci in palačah — obe v obrambo interesov posedujočega razreda.

Razna "reformna" gibanja in stranicie, ki so nastale zadnja leta, ni se ponosreti odsevi splošne nezadovoljnosti. Te reforme in stranicie ne bazirajo na inteligentnem spoznavanju zgodovine, ki je podlaga civilizaciji, niti političnih in ekonomskih potreb sedanjega časa. Zginile bodo, kar je že zgignilo nesteto reform, započetih po srednjem razredu v prošlosti.

PROGRAM.

Kot sredstva za okrepljenje delavskega razreda v boju proti kapitalističnemu izkoriščanju in v dosegu ciljev, razglašamo slediši program:

Splošne zahteve:

1. Takojsnjo pomoč od vlade za preprozelce delavce. Vlada naj prične z delom na svojo roko kakor z zidanjem sol, s pogodovanjem goših, pokrajin, z osuševanjem močvirnih krajev, s kopanjem kanalov in z delom pri drugih državnih napravah. Osebe, vposlene pri tem delu, morajo biti vposlene direktno od vlade in sicer z osmurnim delavnikom ter mujskim plačami. Dalje naj vlada posodi državam in okrožjem potrebne svote denarja brez obresti za vzdrževanje javnega dela. Podpira naj tudi fonde delavskih organizacij v svrhu pomoči brezposelnim delavcem in po svoji moči naj odredi še druge glene pripomočke v omejitvev brezposelnosti, ktero je povzročil kapitalistični razred.

2. Kolektivistično (skupno) lastništvo železnice, telegrafa, telefonov, parobrodov in vsa druga sredstva družabnega transporta in obsevanja in dalje skupno lastništvo vse zemlje.

3. Kolektivistično lastništvo v industriji, ktera je organizirana na državni lestevici in v kteri je eksistira kompeticija.

4. Javni posesti naj se priključijo tudi rudniki, premogolopi, kamnolomi, petrolejski vrelci, gozdi in vodne sile.

5. Lastništvo in poraba zemlje bode edini pogoj v posedovanju iste. Pokončani gozdi naj se na novo zasade in osušijo naj se močvirja. Pogozdovana in osušena zemlja ostane del javnega imetja.

6. Absolutna svoboda tiska, govora in zbiranja.

Industrialne zahteve.

7. Industrialni položaj delavcev se mora zboljšati:

- a) S skrajšanjem delavnika in s pomnožitvijo produktivnih strojev.
b) Z dovoljenjem, da ima vsak delavec v tednu najmanj dan in pol počitka.
c) Z nabavo boljsega nadzorstva tvornice in delavnice.
d) S prepovedjo otroškega dela pred šestnajstim letom.
e) S prepovedjo meddržavne prevajanja izdelkov otroškega dela, dela v kazalnicah in v neindustrijskih tvornicah.

8. Z odpravo uradne doročljivosti, ktero naj nadomestijo zavarovalnice proti brezposelnosti, boleznim, nesrečam, poškodbam, starosti in surnim slučajem delavcev.

Politične zahteve.

9. Zapošilski davki naj bodo odmerjeni po visokosti zapuščenosti in po bližnjem sorodstvu.

10. Uvedba sorazmernega dohodnškega davka.

11. Enaka volilna pravica za moža in ženo. V to svrhu začenja mo ni z aktivno kampanjo.

12. Pravico splošnega glasovanja, poseganja v postavljajo in preklica zakonskih predlogov.

13. Odprava senata.

14. Zveznemu nadsoedišu naj se odvzame moč razsojevanja o ustavnosti novih zakonov. Zvezni zakon naj postanejo pravomočni ali edino po kongresu ali pa po splošnem glasovanju vsega ljudstva.

15. Potom glasovanja, kjer odloči potrebna večina, se naj zboljša ustava.

16. Ustanovi naj se poseben vladni oddelek za splošno izobraževanje ljudstva. Istotako naj se ustanovi tudi oddelek za zdravstveno stanje ljudi.

17. Sedanji delavski urad naj se loči od trgovskega odleka in naj se ustanovi vladni delavski oddelek sam zase.

18. Vsi sodniki naj se volijo od ljudstva in sicer za kratke dobe. Prava "injunctionov" (sodnijskih prepovedi) naj se takoj odpravi.

19. Svobodna administracija justice.

6,305.000 DELAVCEV BREZ DELA.

Table with 2 columns: Števílo delavcev, Zdaj brez dela. Rows include Industrialni delavci, Navadni delavci, Trgovski in transportni delavci, Stavbiški delavci, Rudarji, Skupaj.

Gornje številke povzemanoo po "Chicago Daily Socialistu", kteri je 12. junija objavil natančne in popolnoma verjetne statistične podatke o stanju brezposelnih delavcev v Zedinjenih državah. Te podatke je omenjeni list sestavil na podlagi skrbno nabranih poročil iz vseh krajev republike, ktera so došla v par zadnjih mesecih. Rezultat teh poročil je: 6,305,000 brezposelnih delavcev je danes v Zedinjenih državah!

Šest milijonov trisostpet tisoč delavcev je ob delu in zaslužek vsled industrialne krize 1907-08. Take so posledice kapitalističnega gospodarstva!

Tisoči iz med teh milijonov se še preživljajo s prihranki, kteri so jim preostali iz prošlih "bojih" časov; drugi tisoči se borijo s pomankanjem in revščino, a mnogi tisoči pa občutno stradajo in se preživljajo kot navadni berači.

Industrijsko delo je najbolj prizadeto. Statisti se sklicujejo da gornje število 2,665,000 brezposelnih industrialnih delavcev se ni popolno, kajti v več krajeh industrije se ni moglo dobiti natančnih poročil. Naslednje številke kažejo koliko delavcev raznih strok v industriji je danes brez posla:

- Produkcija jastvin — 150,000
Tekstilni — 600,000
Gosposarstvo in lesno delo — 400,000
Zeljarstvo in jeklarstvo — 500,000
Usnarstvo — 100,000
Papirnice in tiskarstvo — 80,000
Produkcija obojnih puja — 15,000
Kamnikalno delo — 80,000
Kamnosloži in stekleni izdelki — 100,000
Kovinski izdelki — 100,000
Tobak — 50,000
Mostovi in železnice — 200,000
Ladjedelnic — 30,000
Razno drugo — 200,000

Skupaj — 2,665,000

Ogromno je število brezposelnih tudi med navadnimi delavci — ali dimnarji. To vsto delavcev tvrijo pomajve imenice, ki sagrabi za vsako najvišje delo, kterežga že dobijo. Teh je danes en milijon brez dela. V mnogoterih krajih ne morejo dimnarji sedaj dobiti nikakršnega posla. Gradnja železnic kjer se navadno porabljuje veliko silo navadnih delavcev, letos z neznamitni izjemami počiva s tvornicami ali nič, ravno tako tudi s pristanimi ali velikih jezovih, kjer se pri prometu potrebuje veliko delavskih moči. Iz med vseh navadnih delavcev, ki se računajo na tri milijone je najmanj 50 odstotkov brez dela. Ker je pa ravno teh veliko odpotovalo v Evropo, se računa, da jih je sedaj en milijon brezposelnih.

Iz med pet milijonov oseb, vposlenih pri trgovskih podjetjih, je prizadetih tudi en milijon. Poročilo govora, da so velike veletrgovne odslavile tretjino in ponekod tudi polovico svojih vslužbenecv.

Stavbiško delo to je gradnja privatnih in javnih postopij, pridvsem neobsejev po velikih mestih, se je letošnjo spomlad zmanjšalo za polovico.

Hudo prizadeto je tudi rudarstvo. Po zanesljivih viših je bilo pred krizo več 600,000 rudarjev, preomagarjev in kamnolomeev v Zedinjenih državah. Po poročilih iz preomagarjskih okrožij je malone polovica preomagarjev brez dela z izjemo, da nekteri med temi delajo še po dva ali tri dni v tednu. Slabo je tudi po železnih in drugih rudnikih. Najvišje število vseh rudniških in preomagarjskih brezposelcev je 200,000.

Tu omenjamo nekoliko krajev, ki predočujejo razmerje med vposlenimi in brezposelnimi preomagarji: Pleasant City, Ia. — Prešnje število vposlenih: 1200; sedaj vpo-

slenh 500; z štadnevnom delom v tednu: 300; brez dela: 400. Barton, Mo. — 450 preomagarjev, 300 jih dela po dva in 100 po pet dni v tednu; 50 je brez dela. Flushing, O. — 1400 preomagarjev je brez dela. Novinger, Mo. — 800 brez dela. Bridgeport, Tex. — 200 odselavljenih. Seymour, Ind. — 350 preomagarjev dela le eno tretjino delavnega časa. Meyersdale, Pa. — Od 10,000 prej vposlenih preomagarjev dela samo 7000 z dvaddeevnom delavnikom v tednu in z \$2 plače na dan. Omlotne kompanijske prodajalne, ktere eksistirajo vkljub državnemu zakonu, ki prepoveduje nositi kliših obrazov, temveč morajo biti "veseli"; drugače zgnubijo se dela.

Morajo biti veseli! Delodajalec v Kent, O., so svojo jim tvornicnim delavcem znižal plačo za 10 odstotkov in nato razobesil po tvornicah napise: "Keep on smiling" (bodite veseli!) Delavci ne smejo vsled otegnjene plače ne godrnjati niti nositi kliših obrazov, temveč morajo biti "veseli"; drugače zgnubijo se dela.

Slabo za farmerje. Iz Albany, Minn., poročajo, da imajo tudi farmerji v onih krajih slabe čase. Najetim, vslužbenec za poljedelsko delo plačuje samo 75 centov na dan s hrano in stanovanjem vred. Proslavci za farmerjsko delo je vedno več in ne straji jih še tako nizka plača.

Položaj v Aurori, Ill. Aurora Automobile Co. je znižala plačo za 10 odstotkov. Western Wheeler Scraper Co. je znižala plačo vsem delavcem 15 do 20 odstotkov v vsli svojih oddelkih Rathbone Lard Co. Delavci v livarni imajo pogodbo, ki je veljavna še za drugo leto; vsled tega jim niso znižali plače. Adams and Stephens Co. je znižala plačo za 20 in Richard Manufacturing Co. za 15 odstotkov. Wilcox Manufacturing Co. je odslavila nabavo vse delavcev; nektere je pozneje sprejela nazaj a večino jih je namoestila z ženskimi in otroškimi močmi.

Slabo za mizarje. Mizarjski delavci po vseh krajih Amerike se nahajajo v zelo kršičnem položaju. "The Carpenter", oficijelno glasilo mizarjske unije, poroča, da je število brezposelnih mizarjev ogromno in da kar jih se dela, dobe znižano plačo. Unijski mizarji se resno svrsto, da na naj nikar po hodijo v sledenja mesta, kajti tamkaj vlada zelo obupen položaj za mizarjske delavce.

Utica, N. Y. — Warren, Pa. — Springfield, Mass. — Boston, Mass. — Cleveland, O. — Pocahontas, Idaho. — Kokomo, Ind. — Vernon, Tex. — Bismarck, N. D. — Richmond, Va. — Montreal, Canada. — Tampa, Fla.

Meso je dražje. Lastniki ehikaskih klanjiv so vsled pomankanja klanjiv živine dvignili cene na deloba za meso, in sicer za podrugel cent pri funtu. Kakor poroča mesarski trust so postala zadnji čas naročila za meso veliko večja kot do sedaj. Vsled obilnih naročil in pomankanja klanjiv živine so torej zvišali cene. Meso je od leta 1901 ni bilo tako drago kot sedaj.

Velika topilnica zaprta. — 5000 mož brez dela. Veliko topilnico Amalgamated Copper Co. v Great Falls, Mont., bodo zaprli za dva meseca. Istočasno bodo počivali tudi bakreni rudniki Boston and Montana

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA

THIS PAPER IS DEVOTED TO THE INTERESTS OF THE WORKING CLASS.

Leto (Vol.) III.

Danes živimo v dobi brezkonjskih kočij, brezkonjskega telegrafa, brezposelnih delavcev in brezvezne sužnosti. Avtomobili beže brez konj. Markonijev telegraf nima nobenih vidnih zvez med postojami in pri modernih delavcih ni videti nobenih spon, ki bi jih vezale na delo ali na brezposelnost še se jim prepove delati. Vse se vrši nevidno in sicer v večji meri, kakor se je vršilo vidno. Modernemu delavcu je torej treba več kot prostih oči, ako hoče gledati spon, ki jih nosi na rokah. Lahko bi se reklo, da živimo tudi v brezmiselnosti, kajti ko bi delavci malo bolj mislili, mislili in mislili, bi kmalo spoznali, da so sužnji kapitalizma.

V neki iztočni državi Amerike stujejo duhovni nekak "Optimism Club", s kterim nameravajo preganjati — oblake krize. Duhovni hočejo nekaj gasiti, kar jih ne peče. Koliko teh "filantropov" pa ve, kaj se pravi biti lačen in letati dan za dnevom od tovarne do tovarne za delom?

Dolžnost naših zvestih naročnikov in v prvi vrsti naših sodrugov, ki so v stranki, je, da podpirajo naše oglaševale. Kupujte vsakdanje potrebščine pri tvrdkah, ktere oglašujejo v "Proletarcu". Trgovci, gostilničarji in drugi podjetniki, ki oglašujejo v našem listu, pričakujejo tudi, da imajo od oglaševanja kolikor toliko koristi; drugače ne bi oglaševali. Vanj je pa itak vseeno, kje kupite potrebne stvari, kupujte torej samo pri tvrdkah, ki podpirajo z oglašitvami naš list in s tom ga indirektno tudi vi podpirate. Kadar kupujete pri teh tvrdkah, prosimo, omenite "Proletarca".

Zaljubljen "novomašnik". Iz South Chicago nam poročajo soumisljeniki o slučajju, ki je mrzel evrek vođe za slovensko katoličansko, diasti pa duhovno. Zadnje nedeljo (14. jun.) se je imela vseliti v slovenski cerkvi v So. Chicago nova masa. Ze dije časa se je pripravljalo za ta "metni dogodek". Končno je prišel dan, vse je bilo že pripravljeno... pišeta in rase so bile pešene... pipa v sodu zabita... nize pogrnjene... duhovni in posvetni gostje so že čakali, a "novomašnika", nekoga J. C. Sodej, kteri je bil vsvoječasno urednik propadle "Nove Domovine" v Clevelandu, — pa ni bilo. Mesto njega je pa došla tužna vest, da se je "novomašnik" v zadnjem trenutku izneveril objavljenemu celibatu in pobegnil s — puceo. Nekteri pravijo, da je bil Sodej celo primoran — pobegniti. Podrobnosti o tem — veslem dogodku objavimo pozneje.

DENARJE V STARO DOMOVINO

Table with 2 columns: POSILJAMO: and amounts. Rows include \$ 10.00, \$ 20.00, \$ 30.00, \$ 40.00, \$ 50.00, \$ 60.00, \$ 70.00, \$ 80.00, \$ 90.00, \$ 100.00.

Frank Sakser Co. 109 Groeswich St., New York 6104 St. Clair Ave., N. E. Cleveland, Ohio

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSEGA LJUDSTVA. IZHAJA VSAKI TOREK. Leta in izdajatelj: Jugoslavenska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Subscription Rates: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

NAŠIM CENJENIM NAROČNIKOM.

Prva polletna doba, odkar izhaja tedenski "Proletarec", je minula in z njo je potekla tudi polletna naročnina mnogih naših naročnikov.

Velikokrat smo že povedali in povedati moramo še enkrat, da obstajemo in napredek našega lista zavisi od gromote podpore delavcev samih, za katerih dobrobit se je rodil in za ktere je pisan.

Denar pa mora od nekod priti ako hočemo izdajati list. Pokažite torej, da hočete svoj list. Pokažite, da lahko vzdržite sami svoj list.

Pošilite zaostalo naročnino, pošilite novo naročnino. Obenem pa tudi pridobite vsak po enega novega naročnika na "Proletarca".

Organizirani kozaki v pogubo delavstva. Eveleth, Minn., 5. jun. — Odkar se je končal štrajk tukajšnjih rudarjev, poskušali so lastniki rudnikov na vse mogoče načine zatreti rudarsko organizacijo in poriniti delavce v srednjeveško sužnost.

DOPISI

Organizirani kozaki v pogubo delavstva. Eveleth, Minn., 5. jun. — Odkar se je končal štrajk tukajšnjih rudarjev, poskušali so lastniki rudnikov na vse mogoče načine zatreti rudarsko organizacijo in poriniti delavce v srednjeveško sužnost.

navci, da so glasovali, kakor so oni hoteli. Na ta način so lastniki rudnikov spravili v mestne urade le take moze, ki delajo za Oliver Mining Company, t. j. "keptne" in druge kompanijske nradnike.

Takoj pri prvi seji so sklenili, da za javno varstvo (varstvo kompanije) ni boljšega sredstva kakor da se v Evelethu organizira milica ali vojaštvo. Seveda v mestnem svetu so sami kompanijski bossi, zato ni nihče ugovarjal proti temu infamnemu sklepu.

Rudarji se še spominjajo, kako so lansko leto lastniki rudnikov na prošnjo delavcev za boljo plačilo odgovorili s tem, da so poslali deputite v tukajšnjo rudniško okrožje. Kaj so vse počele te zveri v človeški koži z mirnimi rudarji, to se ne da popisati. Izživljali so unijske delavce, jih pretepali in preganjali iz kraja v kraj.

Oborožena drhal je celo vdrila v marsiktero stanovanje, kjer je živel unijski rudar, in pretepala slednjega, neusmiljeno pretepala samo zato, ker je bil zvest član naše organizacije. Deputite ni ganil ne jok žen niti jok otrok — nadaljevali so svoje gnusno delo, kakor je zahteval kapitalizem.

V isti namen hočejo brez vsačega dvoma porabiti tudi vojakke, ktere so organizirali na Evelethu. Porabiti jih hočejo proti rudarjem in strah, da se ne bodoje upali vprašati delodajalcev za boljše delavske pogoje, kajti odgovorijo jim lahko s svinečenkami. Za kaj drugega pa so vojaki, kakor za moritev?

O, Amerika, prosta dežela! Ali te smejo tako imenovati? Ne, ne! Sibirija boš kmalo, Sibirija! Nesprotniki organizacije so se veliko trudili, da bi spravili čim več rudarjev v novo vojaško četo, ktero so krestili s "Company F." Toda ni se jim posrečilo. Dobil so večnoma take, ki si domišljajo, da so nekakj več kot navadni delavci in kteri so obenem strupeni sovražniki organizacij sploh. Ti kozaki so se hoteli na "Memorial Day" postaviti v nekakšni paradji, pri kteri so koračali s puškami na ramah. Ampak slabo so se postavili. Rudarji so hladno zrli na "trupo" vojakov in marsikteri si je mislil: "One puskke, ki se tako blišče v pomladanskem solneu, se bodoje morda prejalšeje uporabljale proti nam, ako se homo skušali otresti kapitalistične sužnosti."

Ali je tudi kaj Slovencev pri kozakih? Da, tudi par rojakov se je našlo, ki mislijo, da so "nekakj več" in se je vpsalo v milico. Tužna nam majka! Rojaki so s tem pokazali, da so tudi oni pripravljeni, prijeti za puško in iti v boj — ako kapitalizem tako hoče — proti bratom delavcem, proti bratom — slovenskim delavcem. Kje so vaša srca, kje je vaš človeški ponos?!

Ubogi rudar! Vse produciraš, celo okoleo živis, a v plačilo za tvoje dobro se ti pa taka poje! Kljub vsemu tlačanju, nasprotnstvu in nesramnemu postopanju kapitalistov, pinkertoncev in drugih kompanijskih hlapecev, ki se nabujajo tudi med trgovci, rudarji vendar še niso obupali. Njih upanje, da čas boše prišel, ko bodo dejo oni, ki vse produciraajo, rešeni venig meznice sužnosti, se ni zamrlo.

Razbit misteriozni shod. — Spletarije proti delavcem. Eveleth, Minn., 9. jun. — Cenjenji mi list "Proletarec"! Sprejmi zopet nekoliko o naših razmerah v svoje predale.

7. t. m. se je tukaj na Evelethu vršil za Slovence in Hrvate nekakšen shod. Vdeležilo se ga je veliko Slovencev in nekoliko Hrvatov, skratka: polna dvorana nas je bila. Najbolj čudno je pa to, da shod se je že pričel, a razum sklicatelj ni nihče vadel, zakaj se vrši shod in s kakšnim namenom smo se zbrali. Eni so mislili, — med sklicatelji je bil namreč tudi naš "dušni pastir" — da se boše razpravljalo o neki novi majki, ki se vrši v Evelethu prihodnje nedelje; drugih par je pa vrje lo sklicatelj, ki je rekel, da je dobro, da se zberemo in malo pretrosamo neki članek v "Duluth News Tribune", kteri je naperjen proti "Avstrijanom" in v prvi vrsti proti Črnogorcem, o kteri h se je baše govorilo, da jih železniška družba ne boše hotela več prevazati. Po otvoritvi shoda se je tudi govorilo o tem in sklicatelj je namignol, da bi spikali proti članu protestno resolucijo. Toda vprašal ni pa nihče, kdo je dotični članek spisal ali od kod izvira. V mnogih navzočnikih se je vadel tega poročil opravičen sum, da je tisti dopis le pretvoza za sklicanje shoda in da sklicatelj namerava nekaj družega.

Tega mnenja je bil tudi zapisknikar na shodu. Minila ga je potrpežljivost, in ker sklicateljstvo le ni hotelo s pravo varstvo glede shoda na dan, je ta vstal in povedal s par krepkimi, da shod, kakor se kaže, nima nobenih koristi za delavca. Čemu sleparijo delavce? — Prišlo je do burnih prizorov, toda namen je bil le dosežen: misteriozni shod je bil razbit. Sklicatelj ni imel časa, da bi razodel svoje "želje", kajti ljudje so se razšli, predno so zvedeli, zakaj se je šlo. Prav je tako.

Omeniti moram, da se je en teden prej t. j. 31. maja tudi vršil shod, za ktere ga se je pa živo agitiralo in nabijalo lepake z vabilo po uličnih voglih in okrog rudnikov. Vdeležba je pa bila kljub temu majhna. Uverjen pa sem, da ko bi se za ta shod agitiralo v "hiši božji", kakor se je za 7. t. m., bilo bi veliko več navzočih. Tako znaajo še eni izrabljati ljudstvo.

Bodimo torej pozorni. Na vse mogoče načine se spletkari v nasprotnih taborih v korist delodajalcev in v škodo organiziranim rudarjem. Rojaki ne poslušajte za peljivece! Ne poslušajte onih, ki vas izkorošajo že leta in leta. Čitajte "Proletarca" in poprimite se idej, ki jih razširja ta prekornistični list.

Pozdrav vsem razredno zavajanim rojakom.

Rudar.

KDO SO SUROVINE?

Zadnji "Am. Slov." je prinesel iz pod peresa Ant. Sojarja, župnika v Chicago pod imenom "Misijon v Chicago" članek, v ktereu pravi: "Pri nas v Chicago pomeni ime socialisti toliko kot surovina." To svojo trditvo pa vtemeljuje s tem, da je nekako zakleval pri cerkvenih vratih: "fire (ogonj)!" ko so vsi vdeležniki v slovenski cerkvi v Chicago, kar je proizvodno paniko med vdeleženi misijona.

G. župnik Sojar si je privoščil socialiste, ktere ima posebno na piki, zaljubljen jim je v obraz: "Dasi ravno ne vem kdo je to zakrivil, so vsi socialisti surovine." To je smisel, g. Sojarjevega članka. Proti taki netaktnosti, kakoršna je zvršil g. župnik Sojar, se ne more družega zvršiti, kot da se jo obesi nižje, da jo lahko vsakdo vta.

Po našem skromnem mnenju, je vsak človek surov in neotesan, magari če je hodil sto let v šolo, ki očita drugim ljudem, ali pa kar celi stranki ali skupini ljudi, da so surovci, ne da bi svojo trditvo dokazal.

To bi grnelo v klerikalnih časnikih, če bi socialisti pogazili tako globoko dostojnost v blato, da bi vse klerikale, ali duhovnike pri bili javno v lista, da so surovine, ne da bi jim mogli dokazati kaj takega.

Pisava Sojarjevega članka doka zuje jasno kot beli dan, kje je iskati surovine: v socialistih ali v klerikalcih? Članek "Misijon v Chicago" dokazuje, da so nekteri klerikalci padli že tako globoko, da bi bila bosela surovina za nje že časten naslov.

Kapitalistični umor slovenske delavke. Prošlo soboto 13. junija se je v Chicago pripetil slučaj, ki je menda prvi te žalostne vrste med ameriškiimi Slovencev: krvavi kapitalistični moloh, ki neprestano kosi in žre, je zahteval ta dan za svojo žrtve — slovensko delavko. Ta žrtve je bila Marija Gril, soproga Math Grila s 640 W. 18. Place, Dejala je pri McCormicku, ki ima zna ne obsežne tovarne za izdelovanje poljedelskih strojev na zapadni strani Chicago, in sicer v odelku za pletenje vrvi. V tem odelku so uposlene z malimi izjemami same ženske. Po nesrečnem naključju je prišla Marija Gril omenjeni dan prebliko strojnega jermena, kteri jo je zgrabil za lase in potegnol med koleca. Rešitve in bilo več; stroj ji je zmečkal glavo in nesrečnica je bila v trenutku mrtva.

Marija Gril, rojena Kure, je bila doma iz Svibnika pri Črnomlju na Belokranjskem. V Chicago je bivala dlje časa in pred nekaj meseeci se je omožila z Mathom Grilom, ktere ga sedaj ostavlja. Pogreb se je vršil 15. junija. Socializem je postal sila, s ktero se računajo vse obstoječe kapitalistične države Frank Kvasnička Trgovina z železino, raznim orodjem in pohištvo. Tpravlja peč. 643-645 W. 18th St. Chicago, Ill.

"Radnička Straža" je edini hrvatski socialistični list v Americi. Izhaja vsako drugo sredo in stane \$1.00 NA LEVO. Naslov: "RADNIČKA STRAŽA", 115 FISK ST., CHICAGO, ILL. Priporočajte ta list bratom Hrvatom!

Delavstvo producira vse bogastvo; bogastvo torej pripada delavstvu. Dolžnost vsakega socialistu je, podpirati svoje časopise. Agitirajte za "Proletarca". Pridobite mu nove naročnike.

M. A. Weisskopf, M. D. Izkusjen zdravnik. Uraduje od 8-11 predpoludne in od 6-9 zvečer. 885 So. Ashland Ave. Tel. Canal 476 Chicago, Ill. Hermankovi praški so najboljšje zdravilo za glavobol in neuralgijo. Ustavijo bolečine v 15 minutah. Cena 25 centov. J. C. HERMANEK, lekarnik, 585 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Fino Opremljena Gostilna z najboljšimi pijačami kakor z Atlas in Pilsen pivom, vinom in raznovrstnimi likerji, dalje s smodkami in prostim "lunchom". Zastopstvo najboljih parobrodskih črt; prodaja parobrodskih listkov in pošiljanje denarja v staro domovino. Postrežba točna in solidna.

Mohor Mladič Novi prostor: 572 BLUE ISLAND AVENUE. Vogel Loomis St. Telefon Canal 3214 Chicago, Ill.

ZEMANOVO "GRENKO VINO", je najboljšje zdravilo svoje vrste, izvrstno sredstvo proti boleznim želodca, črev in ledvice, čisti kri in jetra. NEPRESEGLJIV LEK ZA MALOKRVNE ŽENE IN DEVOJKE. Izdelano iz najboljšega vina in zdravilnih zelišč. ZEMANOVA "TATRA", žetodečni grenček. Tatra je izdelana iz zdravilnih zelišč tatranskega gorovja, zdravi živčne slabosti, podpira lahko prebavo, žolodčevno in se je dobro obnesla proti bolestim revmatizma. Dohiti v vseh slovenskih salunih kakor tudi pri izdelovalcu teh najboljših zdravil. Prodaja na debelo in drobno najboljša Californijska vina. B. ZEMAN, 777 Alport Street, Chicago, Ill.

POMLAD JE TU Nabaviti si bode treba raznovrstno vrhne in spodnje obleke, pokrivala, obuvalo, itd. Ako hočete biti postreženi hitro in z dobrim blagom, ogledte si našo veliko zalogo predno kupite kje druge. 577-579 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Unijska Tiskarna! PHONE: HYDE PARK 3126.

Slovensko Tiskovno Društvo v Chicagi, Ill.—1252 E. 75th St.

Sprejema naročila na vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela, kakor: tiskanje knjig, brošur, društvenih pravil in potrdil, vsake vrste vabil, velikih in malih plakotov, vstopnic k veselicam in plesne vzporede; dalje: vizitnic, pismenega papirja in kuvert s firmo; za društva, trgovce in obrtnike ter za zasebnike — sploh — se tiskovine — in to v kateremkoli jeziku. Ker imamo z najnovjšimi stroji bogato opremljeno tiskarno, v stanu smo pri nas naročena dela izvrševati lično, hitro in po najnižjih cenah.

Posebno opozarjamo vsa cenjena društva in politične klube na naše izredno nizke cene, hitro postrežbo in na najfinejšo izvršitev pri nas naročenih društvenih tiskovin.

ROJAKI! Predno kupite kmetijo ali sploh kako zemljišče PIŠITE ZAUPNO F. GRAM-U, NAYLOR, MO. Tam je dobiti še najlepšo in najrodovitnejšo zemljo v Americi.

Frank Sakser Co. 109 Greenwich St., New York 6104 St. Clair Ave., Cleveland, O.

SPOŠTOVANI ROJAKI! Zadnje mesece je mnogokrat slišati in brati, da denarji kteri so bili poslani v staro domovino niso tje dospeli po 3, 4 in 5 mescev. To se nemore nikomur zgoditi, ako se s zupanjem obrne na nas; vse denarne pošiljatve dospejo po nas poslane v 12-14 dneh. Parobrodne listke dobite pri nas za ktero črto želite in za izvirne cene. Obrnite se v teh slučajih vedno le na nas in prepričani bodete, da ste prav storili. Z veleštovanjem FRANK SAKSER CO.

Slovenecem in Hrvatom! naznanjamo, da izdelujemo raznovrstne obleke, po najnovjšem kroju. Unijsko delo; trpežno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebšine, kapa, dnji v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledte si našo izlobo. Z vsem spoštovanjem J. J. DVORAK & CO. UNION CLOTHIERS-TAILORS. 598 600 BLUE ISLAND AVE.

GOSTILNA, dobro in vedno preskrbljena z najboljšimi pijačami, unijskimi smodkami in prostim prigrizkom. Dvorane, za društvene seje, svatbe, zabavne večere, veselice itd. Potujoči rojaki vedno dobro došli. Priporočam se vsem v mnogobrojen obisk

Frank Mladič 587 SO. CENTRE AVE., CHICAGO, ILL.

Pomlad je tukaj. Sezona ženinov in nevest prihaja. Če se ženite, je valno za vas, da si omislite dobro sliko kot spomin na vaš ženitvenjski dan. Dobro sliko, da boljše ne morete dobiti, vam izdela

Wilke izkušen fotograf, 391-393 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO. Ima večletno skušnjo in izdeluje najfinejše fotografije po zmerah cenah. TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Pristno Domače Vino Belo vino 60c galon Rdeče vino 50c galon Rdeče staro vino 45c galon Rmenno vino 55c galon Posoda prosta. Te cene veljajo odjemalcem od 50 galonov naprej; izključena pa niso tudi manjša naročila. Vino pošiljam proti predplačilu ali po C. O. D. po vsi Americi. Priporočam se rojakom tudi za obisk moje lepo urejene gostilne z izbornimi pijačami in z vedno pripravljenim prostim prigrizkom. Za dobro in točno postrežbo, kakor tudi za pristnost vina jamčim. JOSIP ZALOKAR, 899 Edison Road N. E., Cleveland, O.

M. Lacković in Fr. Smetko 478 West 18th St., Chicago MODERNO OPREMLJENA SLOVENSKA TRGOVINA Z JESTVINAMI (GROCERLJA.) Najboljši riž, kava, čaj, moka itd. sploh vsakovrstno domače in prekomorsko blago vedno sveže po najnižji ceni na prodaj. Na zahtevo razvažam blago tud na dom, za kar nič ne računam. Najbolje in naje učeje obuvalo kupite pri John Klofath 631 Blue Island Av. CHICAGO. Sprej ma tud po pravila.

Stranka

PROLETARSKA SOCIALISTIČNA SVETA a sedem v Chicago, Ill. Glavni tajnik: John Petric, 718 W. 10th St., Chicago, Ill.

Vsa poročila in dopisi, tiščeni se so pošiljati na gorenji naslov glavnega tajnika.

IMENIK

Socialističnih klubov podrejenih Jugoslovanski Socialistični zvezi v Chicago: Jugoslovanski socialistični klub št. 1, Chicago, Ill. Anton Prober, predsednik; Frank Podboj, tajnik, 569 Halsted St. Redna mesečna seja vsako tretjo soboto v mesecu, v prostorih so. Fr. Mladica, 587 S. Center Ave.

Slovenski socialistični klub št. 2, Chicago, Ill. Ignac Zienborger, predsednik; Ivan Kravanja, tajnik, Box 101. Redna mesečna seja vsako tretjo soboto v mesecu v prostorih so. Fr. Mladica, 587 S. Center Ave.

Jugoslovanski socialistični klub št. 3, Chicago, Ill. Jos. Bratković, predsednik; Valentin Potisek, tajnik, 1231 La Salle St. Redni sji sta 1. in 3. nedeljo v mesecu; 2. nedelja je plačljiva assement.

Jugoslovanski socialistični klub št. 4, Chicago, Ill. Clara Lee, Pa., J. Mladica, predsednik; John Batic, tajnik. Slovenski socialistični klub št. 5, Chicago, Ill. Stefan Zahric, tajnik, Box 305. Jugoslovanski socialistični klub št. 6, Chicago, Ill. Jos. Bratković, predsednik; Valentin Potisek, tajnik, 1231 La Salle St. Redni sji sta 1. in 3. nedeljo v mesecu; 2. nedelja je plačljiva assement.

Jugoslovanski socialistični klub št. 7, Chicago, Ill. Valentin Potisek, predsednik; Edward Hoffman, tajnik. Slovenski socialistični klub št. 8, Chicago, Ill. Valentin Potisek, predsednik; Edward Hoffman, tajnik.

Jugoslovanski socialistični klub št. 9, Chicago, Ill. Berta Mader, predsednica; Mary Grice, tajnica, 674 W. 21st Pl. Redna seja vsako tretjo nedeljo v mesecu, v prostorih so. Fr. Mladica, 587 Centre av. Slovenski socialistični klub št. 10, Chicago, Ill. Louis Rudman, predsednik; Frank Protopotnik, tajnik. Redna mesečna seja vsako tretjo nedeljo v mesecu, v prostorih so. Fr. Mladica, 587 Centre av.

Slovenski socialistični klub št. 11, Cumberlond Camp No. 2, Wyo. Pa. Fakin, predsednik; Anton Jelovc, tajnik. Redna seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 2 uri po polne v finski dvorani. Slovenski socialistični klub Proletarista, 12, Glenwood, Wyo. Math Bruna, predsednik; Frank Celiga, tajnik.

Slovenski socialistični klub Redni št. 13, Ely, Minn. Jakob Škerbec, predsednik; John Paš, Box 55, Ely, Minn.

Krajevna konvencija.

Drugi: V sredo 17. junija točno ob 8 ure zvečer se vrši takozvana "cauliflower" konvencija krajevne socialistične stranke v Cook County-u. Ulicehevi dvorani, (severni del) 27. N. Clark St., v svrhu nominacije popolnega county tiketa prihodnje jesenske volitve.

To je ena najvažnejših konvencij, kar so jih imeli socialisti v Cook County-u, kajti razun nominacije kandidatov se bodo razvijale tudi o kampanji in propagandi, tako da nam bo moč znanosti socializem v vsako delavsko hišo v Chicago.

Absolutno je torej potrebno, da vsak član socialistične stranke navznoter na ti konvenciji. Vaš za socializem. G. T. Fraenkel, krajevni tajnik.

Socialistični piknik.

Pozor rojaki v Conemaugh, Pa. Jugoslovanski socialistični klub št. 3 v Conemaugh, Pa. priredi veliki piknik nedeljo dne 28. junija 1908 v Air, Newtown, na prostorih kmeta Jožeta Horvat. Program: 1. Kaj je socializem. Govori so. Ivan Rupnik. 2. Socializem in njegovi nastanki. Govori so. Frank Petric. 3. Godba, ples in prosta zabava.

Vstopnina za moške \$1, ženski \$0.50. Pivo zastoj: prigrizek drugo na razpolago. Obilni udeležbi vabi ODBOR. Opomba. — Rojaki, kateri se bodo vozili s poštovno železnico, izstopijo na koncu Franklina; tam imajo samo 10 minut hoda do železnice.

Kažipot za znanstvo in posveto.

Če imate kaj za znanstvo in posveto, pošljite nam v 10 minut hoda do železnice.

Ivan Kaker

Če imate kaj za znanstvo in posveto, pošljite nam v 10 minut hoda do železnice.

Ivan Kaker

Če imate kaj za znanstvo in posveto, pošljite nam v 10 minut hoda do železnice.

Ivan Kaker

Če imate kaj za znanstvo in posveto, pošljite nam v 10 minut hoda do železnice.

Ivan Kaker

Če imate kaj za znanstvo in posveto, pošljite nam v 10 minut hoda do železnice.

Ivan Kaker

Če imate kaj za znanstvo in posveto, pošljite nam v 10 minut hoda do železnice.

Ivan Kaker

Če imate kaj za znanstvo in posveto, pošljite nam v 10 minut hoda do železnice.

Ivan Kaker

Če imate kaj za znanstvo in posveto, pošljite nam v 10 minut hoda do železnice.

Ivan Kaker

Če imate kaj za znanstvo in posveto, pošljite nam v 10 minut hoda do železnice.

do prostora, kjer se vrši piknik. Ob poti bodo postavljene kafijske postaje.

Sodrug v Conemaugh, Pa., pozor!

Jugoslovanski socialistični klub št. 3 ima svojo prihodnjo mesečno sejo v nedeljo 21. junija ob 2 uri popoldne na 3. ulici v prostorih sodruga Jožeta Bricel. Vsi sodruzi morajo biti navzoči.

Pristop k ameriški soc. stranki.

Jugoslovanski socialistični klub št. 3 v Conemaugh, Pa., se je 6. t. m. združil z lokalno socialistično organizacijo v Johnstownu in obenem pristopil k ameriški socialistični stranki. Mesečni prispevki so od sedaj 25c na člana.

Socialističnim pozdravom

Frank Podboj.

Veselica kluba "Proletarke".

Slovenski ženski socialistični klub "Proletarka" v Chicago, priredi, kakor je bilo že omenjeno, domačo veselico in sicer v soboto 27. junija v mali dvorani so. Fr. Mladica, 587 So. Centre Ave. Začetek ob 8 uri zvečer.

Na sporedni veselice je kratak program z deklaracijami in govori, dalje ples in prosta zabava. Vstopnina je prosta.

Sodruginja pri "Proletarki" se marljivo pripravljajo za te veselice, in zagotovo imajo, da bodo vsestransko dobro izpadla. Čikaških sodrugov je pa dolžnost, da posejijo to prvo veselico naših sodruginj v polnem številu in pripeljejo seboj tudi svoje prijateljke in znanec. Od koga družega naj pa pričakujejo naše sodruginje podpore, da okrepijo svojo mlado organizacijo, kakor od nas, ki smo istega mišljenja in stremimo za istimi cilji! Na veselico torej! Naoben čikaški sodrug in somišljenik ne sme izostati na veselici soc. kluba "Proletarka" v soboto 27. junija zvečer.

KOLIKO JE SOCIALISTIČNIH CASOPISOV NA SVETU.

Vsa katera socialistična bodo gotovo zanimajo, koliko je vseh socialističnih časopisov na svetu. Sledeče številke povzemamo po tisku. Allan Englandu, kateri jih je navedel v svojem članku "Socialism as a Political Force", ki ga je objavil v letošnji majski številki revije "Review of Reviews".

Table with 2 columns: Country, Number of papers. Argentina 2, Austria 115, Avstralija 3, Belgija 53, Bulgarija 9, Danska 24, Finska 11, Francija 45, Italija 92, Kanada 1, Luxemburg 1, Norveška 17, Srbija 1, Španija 12, Švedska 33, Švica 5, Nemčija 159, Norveška 13, Velika Britanija 34, Združene države 42, Skupaj 680.

Druga državna konferenca zastopnikov rudarskih združenj

Se je vršila 27. 28 in 29 aprila na Dunaju. Prisotnih je bilo 67 delegatov, ki so zastopali 125.476 rudarjev. Največ jih je bilo iz Mor. Ostrave, namreč 14 delegatov, ki so zastopali 34.672 rudarjev. Rudarsko združenje za Kranjsko sta zastopala so. Ivan Korkal in Tomaz Filipič, oba iz Idrije kot zastopnika 2641 rudarjev. Slovenci na sploh so bili zastopani po 8 delegatih, ki so zastopali 8641 rudarjev. Dnevni red konference je bil: 1. reforma delavskega zavarovanja in bratovske skladnice; 2. rudarska inspekcija; 3. varstvo delegatov; 4. rudarska zakonodaja; 5. slučajnosti. Predsedovali so konferenci sodr. Munk iz Mosta, Zajic iz Plznja, Wrba iz Mosta in Wistein iz Kladna. V glavnem sta bila poročevalca so. Anton Jarolim iz Teplje in Brda iz Moravske Ostrave. Poljedelsko ministrstvo je zastopal nadsvetnik Dr. Kloss, strokovno komisijo državni poslanec sodrug Beer.

Prijatelj vseh.

Nekateri nikoli ne zlo družabni in hitri pri sklepanju prijateljstva z vsakomer, ki ga srečajo. Ne da bi se pravilno predstavili, kar navede neznanca in se šalijo z njim in so središče vsake družbe. Vsakdo jih ima rad. To so "dobre duše." Z druge strani nahajamo ljudi, hladne in skrite, kojih navzočnost v družini deluje liki soparica, da skopni vsa priročnost. Družbo sovražijo in družba sovraži nje, dasi jih v ponajveč slučajih ni grajati zavoljotega. Bolni so.

Kupujte pri Albert Lurie Co.,

567-69-71-73 Blue Island Ave. CHICAGO, ILL.

Velika trgovina z mešanim blagom.

Zmerne cene vsak dan.

Vac. Tourek,

Izdelovalec finih Havana cigar.

Prijatelj vseh.

Nekateri nikoli ne zlo družabni in hitri pri sklepanju prijateljstva z vsakomer, ki ga srečajo. Ne da bi se pravilno predstavili, kar navede neznanca in se šalijo z njim in so središče vsake družbe. Vsakdo jih ima rad. To so "dobre duše." Z druge strani nahajamo ljudi, hladne in skrite, kojih navzočnost v družini deluje liki soparica, da skopni vsa priročnost. Družbo sovražijo in družba sovraži nje, dasi jih v ponajveč slučajih ni grajati zavoljotega. Bolni so.

Kupujte pri Albert Lurie Co.,

567-69-71-73 Blue Island Ave. CHICAGO, ILL.

Velika trgovina z mešanim blagom.

Zmerne cene vsak dan.

Vac. Tourek,

Izdelovalec finih Havana cigar.

Prijatelj vseh.

Nekateri nikoli ne zlo družabni in hitri pri sklepanju prijateljstva z vsakomer, ki ga srečajo. Ne da bi se pravilno predstavili, kar navede neznanca in se šalijo z njim in so središče vsake družbe. Vsakdo jih ima rad. To so "dobre duše." Z druge strani nahajamo ljudi, hladne in skrite, kojih navzočnost v družini deluje liki soparica, da skopni vsa priročnost. Družbo sovražijo in družba sovraži nje, dasi jih v ponajveč slučajih ni grajati zavoljotega. Bolni so.

Kupujte pri Albert Lurie Co.,

567-69-71-73 Blue Island Ave. CHICAGO, ILL.

Velika trgovina z mešanim blagom.

Zmerne cene vsak dan.

Vac. Tourek,

Socialistični tiket za predsedniške volitve:

Eugene V. Debs za predsednika.

Ben Hanford za podpredsednika.

Prebava jim ni v redu. Niti jesti niti spati ne morejo, niti se veseliti življenja. Nikdar se preveč ne udajajo v črna gledanja razpoloženju in čemerosti, drugače postaneš ljudomrzec. Uživaj Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino ob prvem znaku kašea lahkega obolenja, izgube slasti, nečistega jezika, zabasnosti, bolečine v hrbtu, hledosti, glavoboli in nervoznosti. To vince ti hitro popravi ustroj, ker deluje naravnost na žile utripalnice s čisto, zdravilo krvjo. V lekarnah. Jos. Triner, 616-622 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Agitatoričen del.

SODRUGI!

Vsi potrebujete "Proletarca" "Proletarce" potrebuje vas! Agitirajte!!!

Listu v podporo.

Na privatni zabavi so. Fr. Mladica v Chicago se je nabralo \$5.43

Armada desetnikov.

Slav. socialistični klub št. 10, Aurora, Ill. (nabiralna pola št. 37) \$125. Prispevali so sodrugji: Neimenovan 25c, Neimenovan 50c, Jernej Verbič 25c, Frank Protopotnik 50c, Joe Baribac 50c, Alojz Rudman 50c, Albin Protopotnik 25c, Jos. Baribac 25c, Agnes Kolone 25c.

Slovenec v pogled.

Slavni direktor Collins N. Y. Medical Institute! Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

Slovenec v pogled.

Vam naznanjam, da sem Vaše pismo prejel, kakor tudi posljana zdravila, katera sem že tudi porabil ter se čutil popolnoma zdravega, za kar sem Vam iskreno zahvaljujem. — Da Vam nisem takoj odgovoril, je vzrok to, ker sem čakal, če se mi bode bolezen nazaj povrnila, pa ostal sem popolnoma zdrav.

John Krika,

edini slovenski BRIVEC v Chicago, Ill. 570 So. Centre Ave.

Delavci

Denar ni zgubljen. Kupite "stock" Jugoslovanske Delavske Tiskovne Družbe in postanite lastniki edinega slovenskega delavskega tednika v Ameriki. Delnica stane \$10. Plača se lahko v dveh obrokih po \$5. Pišite za pojasnila.

Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba

587 South Centre Avenue Chicago, Ill.

Slovenec v Chicago naznanjam, da razvažam čislano

"JUNG PIVO"

iz priznane milvaške pivovarne v steklenkah po naročilu vsakega mu na dom. Priporočam se za obila naročila. MARKUS ABUJA, 6 Grand Ave. Chicago, Ill.

Pozor Rojaki Slovenci!

Prezvel sem na novo opremljeno gostilno "TRIGLAV" od brata Mohorja. Točim sveže pivo, domače vino in druge raznovrstne pijače, na razpolago imam moderno kegljico in potujočo vedno pripravljeno preoblačje. Po trežba točna in solidna. Priporočam se za obili obisk.

John Mladic,

617 So. Centre Av., Chicago, Ill.

SODRUGI! CITAJTE!

V upravnika "Proletarca", 587 So. Centre Ave., Chicago, Ill., je dobil sledeče socialistične brosure in knjige: Socializem 10c, Zakaj smo socialisti? 7c, Socialna demokracija in kmetičko ljudstvo 5c, Komunistični manifest 20c, Naša bogastva 5c. Vsako teh brosur pošljemo poštino prosto. Sodrugji, sezite po njih, dokler se poljejo.

EDW. F. MODIS

Prodaja vsakovrstne kovček (kofre) in žaklje za potnike. Jemlje te stvari tudi v popravila. 684 W. 18th ST. CHICAGO, ILL.

ZNANJE ANGLEŠČINE JE MOČ

Vsodko ki hoče zvedeti, kako se angleški jezik hitro in lahko nauči, in to brez vsakih knjig in strojev, ampak po neki čisto lahko uveljavljeni in najnovejši metodi — naj se obrne na THE STEINER ACADEMY OF ENGLISH, Slov. Dep., 431 W. 26th St., cor. Kedzie Ave., Chicago, Ill. in sliherneju se bo na to važno uprašenje odposlal nemudoma odgovor, s katerim bo tako zadovoljen, da bo rad o tem povedal tudi svojem prijatelju.

ALOIS VANA

izdelovatelj sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač. 92-94 Flak St. Tel. Canal 1405

GOSPODINJE POZOR

Najboljše, najfinejše in okusnejše meso prodaja po najnižji ceni slovenski mesar 376 W. 18. Street Chicago

MIHA LACKOVIC

376 West 18th St. Chicago. Klobase in žaklje pošlje tudi izven Chicago proti C. O. D. v svetlo, ako se naroči 25 fantov. Pišite za cenik v slovenskem jeziku. Za Chicago i okoli je moj zastopnik Janer Trikan.

MIRKO VADJINA

390 W. 18th St. SLOVENSKO HRVATSKI BRIVEC. Podpirajte socialistično časopisje! Naročajte, čitajte in širite "Proletarca"! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo".

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik. 564 So. Centre Ave., Chicago

MARTIN POTOKAR,

564 So. Centre Ave., Chicago

POZOR! SLOVENCI! POZOR!

SALOON s modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodkih in boteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijake smolke. Potniki dobe želno prenočišče za nizko ceno. Postrežba točna in solidna. Vsem Slovencem in drugim Slavonom se toplo priporoča.

MARTIN POTOKAR,

564 So. Centre Ave., Chicago

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik. 564 So. Centre Ave., Chicago

MIRKO VADJINA

390 W. 18th St. SLOVENSKO HRVATSKI BRIVEC. Podpirajte socialistično časopisje! Naročajte, čitajte in širite "Proletarca"! Priporočajte hrvatskim delavcem "Radničko Stražo".

Sodrugji, kupujte pri tvrdkah, ki oglašujejo v našem listu. Kadar kupujete, prosimo, omenite "Proletarca".

POZOR SLOVENCI!

Tem potom naznanjam cenjenim rojakom in slavnomu občinstvu, da sem otvoril novo urejeno gostilno

SALOON

Točim sveže pivo, dobro vino in žganje; na razpolago so unijake smolke. Stanovanje in hrano dobi vsak pošten rojak. — Zagotavljam dobro in hitro postrežbo in se pripravam za mnogobrojni obisk.

Jos. Debevc, 4645 Franklin St., Denver, Colo.

FINE SMODKE,

vedno sveže pivo, izborno vino in fino žganje se dobi v

Šola in cerkev.

Češki napisal za "Nar. Obzor"
št. 17. 20 leto bivši duhovnik
Lad. Kante; prev. Dr. I. P.

Podučeval sem verouk na ljudskih in meščanskih šolah. Ko sem prihajal kot duhovnik v šolo, obšlo me je vedno čustvo, kakor da bi prihajal v drugi, tuj svet. V sovražnem svetu. Šola — to je bilo nekaj popolnoma drugega kot cerkev. V cerkvi med vernim ljudstvom sem se počutil doma, kakor med svojimi; toda v šoli? V šoli je vol duh tujine. Med mlajšimi učenci, v prvem in drugem razredu, tam se mi bilo čutili tega vtisa, tam je bilo še prijetno; toda dalje in višje, med starejšimi učenci je že bila tu tujina. Posebno med deklet; deklice so bile kot jagnjeta, ponižne in ubogljive. Toda jaz vem in sem vedel že takrat, da ni bila šola sama na sebi — t. j. učenci — edini vzrok one, mi tistemu čustvu; glavni vzrok je bil učitelj. Učitelj, ne kot posebna oseba N. N. marveč kot učitelj niti v sploju ni bilo razlike; kakor v učitelju tako tudi v učiteljici sem čutil sovražni življenjski zakon? Dvomim, da bi bil znal takrat na to vprašanje dobro in odkritosrežno odgovoriti. Stvar ni bila jasna meni samemu; imel sem samo vtis tujine in sovražnega sveta a nisem si ga znal bližje razložiti.

Iz razgovorov z drugimi duhovniki sem spoznal, da so imeli mnogi izmed njih ravno isti vtis; vsi so videli v učitelstvu sovražni življenjski zakon. In v šolo so hodili večinoma neradi.

S tem nočem reči, da smo živeli mi duhovniki z učitelji vedno v slabih odnosih. Mi smo si bili tudi zelo vljudni. Ali ta vljudnost je bila hladna, brez pristranskosti, prisiljena — zavetje v silo, da ne bi medsebojna nezaupljivost in tajna sovražnost očitno izbruhnila. Pravim: medsebojna nezaupljivost, ker sem gotov, da so ravno tako kakor mi duhovniki v učiteljih, tudi oni čutili v nas sovražni življenjski zakon.

Bilo so tudi izjeme, čeravno redke. Bili so učitelji, ki so bili pa duhovnikom več kot vljudni, ki so se jim celo priljubili. Poznal sem med njimi starec, ki so takorekoč poljubili roke mlajšim kaplanom. Delali so vse, kar so videli duhovniku že na obeh, da prizadevali so si izpolniti njegovo željo, še predno je bila izrečena, in pridobiti si njegovo hvaležnost in naklonjenost. Celó neprijetno je to bilo; spominjam se vsaj kakor kakó mi je bilo mučno, ko je šolski vodja nalašč, da bi se prikupil meni in po meni dekani — člani okrajnega šolskega sveta, v svoji razčelnosti ostro prigovarjal podrejenemu učitelju, sedanjemu agrarnemu poslanen H. zakaj ne vstopi v društvo katoliških učiteljev. K učiteljem te vrste so duhovniki sicer vljudni, toda niti njim prevé ne zaupajo; ali jih v srecu prežidajo, ker pa značaj nekaterih teh učiteljev ne more vzbuhati simpatije, ali pa — in to večinoma — imajo sočutje z njimi; kajti to so navadno ubogi ljudje, ubogi učitelji, ubogi pedagogi, včasih tudi prav malo vedni, nekaj sem pa že tisti-krat zapazil: da je bilo najbolj napeto razmerje med duhovniki in takimi učitelji, kateri so bili zelo dobri in zelo vestni pedagogi. Zakaj? Tega nisem vedel, boje rešeno, nisem si upal razmišljati o tem.

Ali ko sem se glonje zamislil v stvar — bilo je to še le v petem letu moje duhovske službe, — razumel sem jo in sem se začudil, ker je nisem že davno umel. Rešitev tega vprašanja je bila lahka in sicer:

Zakaj sem jaz — duhovnik, katolik — hodil v šolo? Da bi učil krščanski nauk. V praksi je pomenjala ta naloga to-le: hodil sem v šolo, da bi naučil otroke pripovedovati zgodbe iz svetega pisma, da bi naučil otroke na pamet povedati odgovore v katekizmu; da bi jih do tega pripravil, da bi verovali, mislili in čutili to, kar jim cerkev po meni in drugih duhovnikih ukazuje verovati, misliti in čutili; da bi jih pripravil do tega, da bi delali to, kar jim zopet cerkev po meni in drugih duhovnikih ukazuje delati; in ta in čas hoditi v cerkev, obhajati se tam tako in tako, ne jesti ob petih mesu itd.

Zakaj je bil v šoli učitelj? Da bi učil otroke čitati, pisati... Nad tem se nisem spotal; in če bi učitelj samo to učil, težko da bi videl v učitelju to, kar sem v resnici in njem videl... K sreči ali nesreči ni bil učitelj v šoli samo za to, da bi učil otroke čitati, pi-

sati in računati, njegova naloga je bila tudi učiti otroke opazovati, misliti uporabljati lasten razum. In baš v tem delovanju učitelja je velika nevarnost za staljšee duhovnika v šoli; učiteljevo delo umiče ves trud duhovnika.

Namesto mnogo besedi, naj služi izgovor. V četrtem razredu se je obrnil name desetletni deček s tem-le vprašanjem: "Gospod kaplan, kakó bi pa to bilo, ako bi po smrti ročica jaz prišel v nebesa in mi moja mamica v peklu? Jaz se ne bi mogel veseliti v nebesih, zato ker bi mi bilo mamice žal in bi se mi tožilo po njej? In če bi bilo to narobe, tedaj ne bi zopet mamica mogla imeti takega velikega veselja v nebesih..." Ali razumite, kaká nevarnost je za duhovnika v šoli misliti otrok? Kaj, ko bi bil en sam ali tu je cela družba otrok. Po takem-le vprašanju mogle dvomljive pa mnenkrat pozitivne vel razred kakor pena in kakih petdeset parov otroških oči se obrne na vas — duhovnika z mestno pričakujočo radovednostjo; in v mnogih teh otroških očeh zagledate isti dvom, vznemirjen razum, ki more vas, duhovnika, pri vsakem koraku ustaviti in vprašati: zakaj naj to-le dobim? Duhovnik seveda zataja zadržuje, v kojo ga je pripravilo vprašanje otrokovo. On si pomaga; ne razprši sicer dvomov otroka, ampak ga oglušni, zagovori in pregovori na način in z razlogi, s kojimi so tudi njegovi enkrat pregovarjali in pregovorili in kojih krutek misel je v tem slučaju približno tak-le: radost nebeska je posebna radost, tajnost za nov... bog že poskrbi, da ne bi nam bilo žal, da se ne bi nam tožilo itd. Otroci se končno pomiri (kaj pa mora drugače?) najbrže si pomisli: gospod kaplan ta boljše razume od mene, ali nekaj podobnega — toda za duhovnika postane nevarno... V istem razredu me je vprašal deček: kakó so mogle tretjeve dne rasti rastline, ko je bilo solnce ostvarjeno že le tretji dan? V prvi meščanski šoli je deček vprašal: ako je bog tako dobrotljiv, kako pa more kaznovati s takimi strašnimi in večinami kaznimi? Ako je bog vseveden in vse naprej, v ako je toječ vedel, da bo toliko ljudi pogubljenih v peklu, kakó je mogel ustvariti ljudi, ako je obenem tako dobrotljiv?

(Dalje prih.)

STAVKE.

V zadnjem času opazimo, kako se upirajo stavke kar zaporedoma ena za drugo. Stole za prav tako kakor upniki, pred bančna kriza, kakor proti kaká finančna kriza.

Delodajalci in kapitalisti sploh, pa niso že vedno — napela. Trava kakor li se je bilo me polsolnega zgodilo ostajajo se nadejajo v tem svojega pomena in nadejajo in napovedajo svoje proizvodnje vzroke takih gospodarskih spopadov, med delom in kapitalisti.

Pri vsaki stavki je njih prvo delo blati osebe, ki vodijo stavko, in delati v vsaki silami in sredstva, da bi vzgledni stavkojimi nesoglasje. Tudi skrbijo, da razglasa njihovo besedilo o škodi, ki jo taji ljudstvo vsled stavke.

Najbolj se pa jeze delodajalci, če stopajo delavci v stavko v trenutku, ko jih oni največ potrebujejo. Mi bi radi povedali, da je vse to popolnoma naravno.

Kadar ima delodajalec malo dela, tedaj odsluži delavec kar več mese in se prav nič ne zmeni, če bodo imeli drugi dan kaj jesti in kako bodo preživeli svoje družine.

Stavke moramo primerjati sva- ni in kot tako je moramo tudi smatrati ker jih ni mogoče preprečiti v sedanjih razmerah.

Stavka je tedaj bolj in naka dolžnost je samo oblažiti jo, toda zato ker je boj moramo uporabiti vsa sredstva, ki jih imamo v lasti, ako hočemo, da izvojimo naša pravice.

Kadar stopajo delavci ene stavke v stavko, je prva njih dolžnost zahtevati od vsakega posameznika popolno solidarnost z drugimi stavkarji. V takih trenutkih je naravnost smešno govoriti o svobodi dela in se zatekati k principu svobodnega dela, da se opravi nastopi krutirjev potom katerih se hoče preprečiti vseh stavke. Kadar en narod napove drugemu vojno, tedaj zahteva od vseh svojih, orožja množnih članov, pridržati se boju in braniti domovino pred namiljenim sovražnikom. V takih bojih ne prihajajo v poštev nazori onih članov, ki nasprotujejo vsaki vojni, vsakemu boju. Kdor v takem boju zbeži iz vojnih čet, je smatran za izdajalec naroda. Ravno tako je opravičeno delavstvo

smatrati za izdajalec svojih koristi vse one, ki v imenu svobode dela kršijo solidarnost stavkojoh-čih.

Stavka je boj vsled česar se jo mora voditi z ono trezno in mrzlo taktiko, s katero se vodi druge boje. V takih trenutkih mora izgniti vsako samoljubje in užaljenje ponosa.

Stavka je nad vse in v prvi vrsti obrt, katero je treba znati voditi. Danes je stavka še edino sredstvo, potom katerega zamore priti delavstvo do zboljšanja svojega položaja in potom katere edino zamore priti do najvišje plače, katero delodajalec lahko ugodi. Ni dovolj, ako delodajalec reče, da ne more dovoliti vsega, kar delavstvo zahteva, treba je poskusiti če je res, kar mi pravi.

Stavka je v velikem to, kar je trgovina v mali prodajalni. Jaz pojdem v prodajalno in vprašam po stvari, ki bi jo rad kupil. Prodajalec mi jo pokaže in zahteva za njo deset kron; jaz mi ponudim sedem in pretim, ako mi je ne da za ceno, ki sem mi jo pomnil, da oddam. Prodajalec znižava ceno na devet kron, toda jaz vstrajam pri svoji ponudbi. Naposléd ali znižava on, ali znižam jaz ali pa znižamo oboje in oddam ne da bi kaj kupil. To hi bila nekaka stavka konsumenta.

Mala obrt in mala trgovina seveda propada dan za dnem. Tako se bo godilo tudi stavki. Kapitalisti, delodajalci se bodo polagoma pričeli prilagoditi in sklenili bodo preprečiti iz svoje strani stavke ravno tako, kakor bi jih rado preprečilo delavstvo.

Stavka je "ksofi". Recimo, da stopi gotovo število delavstva, ki dabiha skupno štirideset kron na leto, v stavko, potom katere si pridobi deset tisoč kron na leto. To bi bilo ravno toliko, kakor spravi denar v obrt, ki daje deset odstotkov na leto dobička. Iz tega je razvidno, kako si zamore pridobiti potom stavk eno, dva, tri, deset, dvajset in več odstotkov zboljšanja. In toliko več bo do koristi, holkor lažji bo vseh stavke. Zgodil se tudi, da nam napravi škodo. Toda na polni se očeno v vsaki obrti. Vsekar se zgodi, da so dividende pasivnost aktivno.

Inteligenten delodajalec ne privoli takoj v stavko. V takem slučaju pozablja na samoljubje in račun na stavko prav tako kakor v trgovini. Prevažna kolika je odo delavci lahko vstrajati v stavki in koliko škodo bo trpel on v tem času. Kapitalista svojo delavnico, ki jo delavci zahtevajo za deset tisoč, je jim smo ali ne smi kar zahtevajo. Naravno je, da ho raje zboljšal delavnice plače za deset tisoč na leto kakor da bi izgubil sto enkrat milijon.

Telega je razvidno, kako uk — stavke največ vspela — kjer je razvita industrija in množično inteligentno. Kjer je industrija razvita igra veliko vplivnost in le malo vpliva rabiho delo. Plača delavstva je samo majhen del tisočev in velodeti. Zato traja stavke v velikih delavnice le malo časa in od njih ima delavstvo vedno je korist. Drugače je seveda kjer in velodeti in kjer igra veliko vlogo rabiho delo. Ako stavkajo delavci tam kjer igra vlogo rabiho delo, nima od tega obrt velike škode. Če pa nasti delavstvo ugarnosti poči in nasti obrt stroje v velodeti je to veli škoda škoda, ki jo morajo deli, kajeti preprečiti.

Gotovo je, da so stavke povzročile zelo razvoj velodeti, ker so prisilile kapitalista, omisliti se sredstva, potom katerih so hoteli pokriti plače, ki so jih mogli postati delavstva vsled stavke.

Vsem vspelnim stavkam je stali veličinski pravo tehnike. Noben delodajalec ne rabi stavke, ki stane deset tisoč kron, ako mu stali na pokrije petdeset tisoč kron. Sicer Rimljan so n, pr, pomnil mlino za volno silo, toda rabiho so vodno sužnje dokler se niso področili. In danes se vidi, kako obrt napreduje najbolj ravno tam, kjer so zahteva delavstva največje in opaža se, da tvorijo stavke naravno impus velodeti.

V lufi teh stvari in resnih principov hi se morale vsiti stavke, katerih ne morejo danes preprečiti delavci in jih morejo delodajalci.

Vilhelm Evans.

KOLIKO JE VSEH SOCIALISTOV NA SVETU.

Proj omenjeni George Allan England zatrjuje v svojem članku "Socialism as a Political Force", da je vseh polnoletnih socialistov na svetu čez trideset milijonov.

Kolika armada razredno zavodnih proletarcev!

JUNGLE

Angleški spisatelj Upton Sinclair
dovajenjem postojenil
Jože Zavrtnik . . .

(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.)

(Nadaljevanje.)

§ 25. Zavoljo trihin naj se preiščejo vsi presičeji mikroskopičnim potom, ako se jih pošilja v dežele, kjer se zahteva tako preiskovanje. Nikakor pa ni treba mikroskopičnim potom preiskati presiče, ktere se prodaja doma. **Preišče naj se le take presiče, ktere so ekportira.**

Nekega dne je eden iz med teh treh nadzornikov, zdravnik po poklien, zapazil, da se položili bike, ktere je zaplenil državni nadzornik zavoljo tuberkuloze in ki so bili že polni mrliškega strupa, na voz, da bi jih odpeljali v mesto. Zdravnik je zahteval, da se bikom vbrizga krezot. Ali naletel je slabo. Že tedaj kasneje je zgubil svojo službo.

Mesarji na debelo pa že s tem niso bili zadovoljni. Šli so k županu in zahtevali, da spodi iz službe še druga dva nadzornika, kar je župan tudi storil. Od tistega časa ni bilo nikogar več, ki bi njo varjal.

Nadajte se pripravovali, da so marsikteri tedaj izplačali mesarji na debelo do 2000 dolarjev podkupnine za govedo in presiče, ki so poerkali za kolero, ktere so pošiljali v Globe, Ind., kjer so evrli iz njih neko posebno mast. Vse to so pripravovali Jurgisu ljudje, ki so zvrševali tak posel. Kedar koli se je Jurgis sošel z delavcem iz kaknega čruga oddelka, je slisal o novih šeparjah in zločinih.

Neki Litvin, ki je delal kot klavce v istem postopju kot Marija, je pravil Jurgisu strašne reči. Opisal je živali tako izvrstno, da hi zamislilo Danteja in Zola. Mesari na debelo so pošiljali agente, da so iskali bolno živino — govedo, ktero so krmili z alkoholiranimi tropani, vsled česar je bila polna gnojnih turov. Strašno je bilo klati tako živino. Kedar je klavce porinil nož, mu je gnój brizgal v obraz. Kako naj si delavce obrise obraz in oči, ko je imel vse obleko in roke kevace?

Ta je bila snov za konzervirano meso, ki je ponorila več vojakov, kot kroglje Španecy. Meso za armado tudi ni bilo presno, ko so ga dajali v škatlje; večinoma so ga mešali z mesom, ki je leželo že leta v kletih.

Neko nedeljo je sedel Jurgis pri peči in pušil iz pipe ter se razgovarjal z nekimi delavcem, kterega mu je Jonas predstavil in ki je delal pri Durhamu, kjer pokladajo meso v škatlje.

Pri Durhamu so delali pravi alhimiisti. Izdelovali so kaminjon, sko omako in delavci niso poznali šampinjonske. Na trg so pošiljali piščance v omaki, kakršne vidimo na slikah v šolskih učbenih — piščance so pa v goslah hodili sploh — omaki, duravski piščanci je imenovali, da najbrz razumejo kemikom potom ostrovarni ročevino. Govorilo je bila to nekaka zmes iz črev, presičje masti, govedjih sre in starega mesa. Te piščance v omaki so prodajali po različnih cenah, dasi so se kuhali vsi na enaki način v enem istem loncu. Izdelovali so tudi sviniko, divjajevino in jerebice v omaki. Te zmes so delavci imenovali "vlezano sviniko". Izdelovali so nara osankov in njihovo maslo, ki so bili tako majhni, da jih stroj ni mogel razrezati v ploščice, iz črev, ktere so kemikom polnili, da ni bilo poznati bele barve iz ostankov svinik, krompirja in govedjih goslanecy. Te zmes so pokladali v jesi, noper, najzorn itd., da je zabohla nekakšen olus. Kdor je na tem polju kaj novega izumel, temu je stari Durham dal kar veliko premoženje, tako je pripravoval Jurgisev znanec. Ali tu je bilo težko kaj novega izumiti, saj si kupovali vseposod čarke maslo, da ga spremene zopet v okusno maslo. S kislinom in kislini mlokem so otvili zopetni duh maslu in to maslo so potem zopet proslali. Pred leti je bilo v navadi, da so tudi konje klali v klavnice, češ da jih potrebujejo za umetni gnój. Ali neki črnjak je poročal, da konjsko meso pokladajo v škatlje. Seveda so potem zakonitno potom prepovedali klati konje v klavnicih okraju. Med ovčami so se drenjale živali s posebnimi rogovi in dolgo volno. Vse lo bi prevé delo, ako hi se hotelo dokazati, da je ljudstvo kupovalo kozje meso za jaginjeto. Pa, zakaj?

V klavnicih okraju je še mnogo drugih posebnosti. Ko je Jurgis v družbi Svedvinsa ogledoval delavnice v klavnicih okraju je bil tudi kaj se vse izdeluje iz zaklanih živali. Zdelo je vedel, da je vsaka taka industrija prekel za delavce. V vsaki delavnici so delavci trpeli na posebnih boleznih. Med delavci, ki so delali v kletih, kjer je stari Artanus dobil svojo bolezen, ni bilo dobrih tudi enega, da hi ne bili njegove roke ali noge objesle kislino. Klavci, delavci, ki so abrali kosti so pa imeli, obrežane prste, bi nakolter je zamogel gribati s palcem.

V kladnji so zopet delali v snuradi, domu in pari. Noben jetičen delavec ni živel tu dve leti. Rabi tega je tudi skore vsaki dan in delavec umrl.

Delavci, ki so nosili meso v koloncih, so prešli vsaj tri ali štiri. Vse dan so imeli po 200 funtov na svojih pleših. Torej ni čudo, ako pa preteko par let je niso bili za delo. Njih posebna bolezen je bila revmatizem. Nadkrepko ji so zdržali komaj pet let.

Delavci, ki so pušili vso, so bili še na slabem, kot delavci v kletih. Kože so bile namočene v kislino, volno so morali oditi pa v rokavi. Delavci, ki so zapirali škatlje so imeli tako zvrzne roke, da so bilo polovno zamrznjeno.

Ako so se delavci pri stopah le za trenutek spozabili, že jim je stroj zmečkal roke. Delavci, ki so v svinikom divjali kvisko pehro živali so se morali pri svojem poslu vedno upogibati pod trano. Vse delo vednega upogibanja so po nekaj letih hodili kot šimpanzi.

Najslabše delo so pa imeli delavci, ki so izdelovali umetni gnój in lep. Tu je smrdelo, da je bila strah in groza.

Delavci, ki delajo v delavnici, kjer parijo meso v velikanskih kotlih, so pa v nevarnosti, da ne padajo v kotle. Ako jih ne potegnajo takoj iz kotla, tedaj se lahko pripeti, da jih pošljejo kot isto Durhamovo meso v škatljah na svetovni trg.

X.

V prvih zrnkih meso-oh je družina zaslužila za življenje in plačevanje dolgov. Ko je pa Jurgis pričel služiti le 3 do 6 dolarjev na teden, so naropili ljudi čest. Zana je imela naropila hi, smudil, a živel je v rok v nast. Marija je obupala. Niti besede ni bilo čuti, da bodo tvornice za škatlje pričela z delom, a Marija je potrebovala že skoraj vse svoje prihranki. Na ženitvi ni mislila več, saj družina ni mogla živeti brez nje. Sere, kedar hi Marija potrebovala svoj denar, ji bo družina morala vrniti posojilo, ali takrat ji bo le za breme. O vrnitvi posojila so se dvigali. Ona in Elizbeta posvetovali še večkrat pozno v noč. Vedeli niso, kaj bi začeli, da jim ni bilo treba noreti lakote. Skrb in nadižgo so jih morile niti in dan. To ni bilo več življenje — to je bilo počasno umiranje lakote.

Radi bi delali, storili bi vse, da bi se le živelo počteno. Dnevni dohodki so se množili a dne do dne, in k tem so se pridružili še taki in kakšno se mislili niso.

Nekega dne je zamrznil vodovod. Ženske ga niso male odlatati in posledica tega je bila, da je počela oev in napravila pomoč. Možje niso bili doma: Elizbeta je pa topla na ulico klient na pomoč. Revija ni vedela, kako bi ustavila poplav in je mislila, da je že vsoga konec. Kmalu bi se bilo to tudi izvršilo, kajti monter je računil za sebe 75 centov na uro, kakor tudi za delavce, ki je stal poleg njega in ga gledal, poleg je pa zaračunal še nekaj materiala. Ko so plačali januarski obrok, jih je vprašal agent, ako so hišo zavarovali skoraj požaru. Pokazal jim je določbo v pogodbi, v kateri je izrečno zapisano, da morajo hišo zavarovati za 1000 dolarjev, ko premine stara polica, kar so bo zgodilo že v par dneh. Elizbeta je pri tem sporočilu skoraj zadelala kap in bojevo je vprašala, koliko bo treba zopet plačati. "Sedem dolarjev", je odgovoril agent.

Še tisti večer je Jurgis šel k agentu in ga osorno vprašal, naj odkritosrežno pove, koliko bo treba plačati za hišo. "Saj je pogodba tukaj," je sarkastično odgovoril agent. Jurgis je pogledal agenta

ostro, na kar je agent prinesel pogodbo in povedal, da je treba vsaj leto plačati 10 dolarjev zavarovalnine, 6 dolarjev pa za vodo. (Jurgis je bil takoj odločil, da zapre vodovod.) To je vse z obresti, ako hi bil mestni svet sklenil graditi prekop. "Da," je sprgovoril agent. "Prekop bodo zgradili, ako vam je všeč ali ne. Plačati bo treba 15 dolarjev; troltar iz lesa vas bo stal 15 dolarjev iz cementa pa 20 dolarjev."

Jurgis je odšel domov. Vedel je za najhujše torej se mu ni treba bati iznenadenja. Zdal je bil prepričan, da so ga goljufali, pomagati si je bilo nemogoče. Treba so je bilo bojovati in zmagovali boju. Na pogibelj se misliti ne sme!

Ko je napočila spomlad, jih vsaj ni nadlegoval strašni mrav, to je že nekaj. Ko so pa pričeli računati, koliko hi so dalo prihranki, so pošli prihranki Marije; goriko vreme je pa imelo tudi svoje zlo. Slodice. Zdal se razumeli, da ima vsak letni čas svoje zlo. Spomlad so se spreminjali ocvetja in potok in mlaka. Čestno blato je bilo tako veliko, da se so vozovi udrali do oči in da je bilo treba osteri konje, so jih potegnili iz blata. Nobeden ni mogel na delo, ne da hi st. močil svojih nog. To je pa bilo slabo za ljudi s slabim ubavolom, selno pa za ženske in otroke. Kasneje je prišlo leto z grozno vročino, ki je klavnice spremenila v vjez. Nekega dne so se trije delavci vsled solnariče zgrudili na tla. Iz potokov krvi v klavnicih se dvigal takšen smrad in peklenški vročini, da je zadostoval, zmanj najmočnejšega človeka. Od povsod je duhtel smrad, saj je moč in sten niso očistili že več let, ktere je pokrivala debela pa odpadkov, smeti in prahu. Pa saj v klavnicih ni bilo prostora, hi bi delavci lahko v miru povžili svoje borno kosilo. Povžili so to prvi kot druge hrane. Delavci sami so že trohneli, saj so smrdeli in 50 korakov daleč. V klavnicih niso poznali finih manir, saj je opustil vsakdo — tudi najobčutljivejši človek je gazil ravnodušno v klavnicih ocsnagi.

Marsikdo bo smatral to za mrdelnost. Ali vsakdo bo priznal, je moka, ako človeku life pol po obrazu in brbi in še ga pika mude in komarji, pa si pomagati ne more. Kdo je temu kriv — kome ali mlake — kdo je? Resnice je le, da so v klavnicih omz. mube in komarji prava egiptovska nadloga. Hiše in kolibe so b. kar črne in in komarjev, nihče se ni mogel obrniti teh nadležnih gostov. Ako je človek omrežil vrata in okna, tedaj je čul brenčanje kot bi čebele rojile. In če je bila kje le kakšna majhna razpoka, ted so mube in komarji kar v rojih vdri v stanovanje.

Marsikteri človek se po leti spominja na zelene livade, seneno gozde in šumljajoče in zlahdrajoče potoke. Ali ljudje v klavnicih okraju niso poznali kaj takega. Stroji v tvornicah in delavnicih klavnicih okraju so se sukali in obračali dan za dnevom, ljudje so bili priklenjeni na te stroje, pa niso videli nikdar zelenih in ne psanih evetlie. Kakih pet milij prošč se je zrealila modra poroč. Mlečnigaška*) jezera, ki je pa bila za delavce ravnatoko do kot Tibi ocean. Le ob nedeljah so se vsečili solnca, ali takrat so pa pretrdnili, da hi šli na sprehod. Za vse svoje žive dni so bili vrtoglavni na stroje v tvornicah in delavnicih. Uradniki, književniki, nadzorniki itd so se rekrutirali iz drugega človeškega razreda, ta vsekdo se ni niti počepel, kdor je bil delavec. Zategadelj so to najhujši uradniki prežali delavce. Stromak-knjigovodja, ki je še let bil v službi pri Durhamu za 6 dolarjev na teden in ki bi moral dvajset let delati za isto plačo, je smatral samega sebe za večjega spoda kot najbolj izurjenega delavca. Običaj se je drugače, stane je v drugem mestnem okraju, hodil je ob drugem času na delo in skrbno čval, da hi se s komoletem ne odbrignil ob kaknega delca. Morla je bilo temu vzrok, ker so delavci zvrševali nepriljetno delo vsekakor so pa bili delavci, ki so zvrševali ročno delo, razred za so kar so jih pustili tudi čutili.

Pozno spomlad so pričeli zopet delati v tvornici. Marija je bila zopet prepelvali, pa tudi gosli Tamoszusa so niso glasile več žalostno. Ali vselej je bilo kratko. Še mesec kasneje je Marija zgedla nesrečo. Leto in tri dni je delala v tvornici, potem je pa zopet brez dela. In to je dolga povest. Marija je trdila, da je svojega dela v organizaciji oh delo, češ, ker imajo mesarji na debelo ogleduhe v organizaciji. Podkupili so toliko odbornikov v strok nem društva, kolikor so jih potrebovali. Vsak toden so dobivali pošila od njih; za marsiktere stvari so pa zvedeli še preje kot hi. Vsaako je slabo zapisan pri priznanjih, ki je bil nesarjem na delo kolikad nevarno. Marija je pa vedno odprto agitirala za strok društvo. Naj je bo kakor hoče, nekdo tedno predno so v tvornici prenehali z delom, je bila Marija ogoljufana za 300 škatelj. To resnica!

Delavke so delale ob dolgi nozi. Za njimi je pa hodila pam a lenjose in svinčnikom v roki, ki je zaplesala, koliko škatelj zvestovala. Ta puznica je bila tudi človek, ki se včasih lahko zm. Če se je to vsrtilo, ni bilo pravi temu vzpomoči. Ako je delavci sloboda dobila manj denarja, kot ga je imela dobiti, je morala moliti. To pa Mariji ni šlo v glavo.

Ko se je nji pripetila ta nesreča, je pričela razgrajati. Mary razgrajenje ni imelo nobenega uspeha, kajti za Litvinec in Poljak ni nabe zmedel v tvornicah in delavnicih v klavnicih okraju. Ljudje so se ji smejali in povzročili so, da je pričela jokati. Marija je zdel razumela že toliko angleško, da je lahko svoje mn. povedala v angleščini, kar je terjala s tako silo, da je paznica osup.

Marija je povedala odprto, da se marsikdo smoti mladoš, da kaže godoljivo delavce na zaslužku. Ko je v tretje dobila namje, kot je je imela dobiti, je odšla pritožiti se k predstojniku. Ko pri nji odpravila, je pa šla k nadzorniku. Nadzornik ji je obljubil, bo vse pregledal in Marija je upala, da dobi svoj krvavo zaslu denar. Ko je kakala zaman tri dni na denar, je odšla zopet k nadzorniku. Nadzornik ji je jemo povedal, da ni imel časa za preiskava. Je pa Marija v tretje vžle svariti družih delavci odšla k nadzorniku in v tvornici ne potrebujejo in da se ji zdavali za njeno vodno d. Ako hi bil kdo ubogo Marijo vdaril po glavi, bi jone bil tako omak kot v vest. Svariti ni hoteli verjeti, da je to resnica, potem je pa cela divjati in zagati, da se bo vrnila zopet na delo, ker ima pravo delo. Na zadnje se je pa vselila na tlak in bridko jokala. To je grozen noč! Zakaj je bila Marija trdovratna in ni poslušala nasvetoj delavci? V priložnosti bo že vedela, kako je trdela vbovati se iz raznih predstojnic. Marija je odšla iz tvornice, družina je bila zopet in življenjskom razpotju.

To je bil zelo hud udarec. Ona je pričakovala porada. Jurgis ni vedel, kje bi dobil denar, da bi pokrtil stroške. Jurgis je čul pr vesolavni o babah, kterih je bilo v klavnicih okraju toliko kot v tako strašne stvari, da se je odločil pozvati zdravnika za Ono. Je je bil zelo trogelav, kadar se je odločil za kakšno stvar. In trmo je bil tudi v tem slučaju, dasi so se ženske jezile in modrjavale, češ je poroč delo za ženske, ne pa za moške. Zdravnik bo računil 20 dolarjev ali pa več. Kdo več? Ali Jurgis je odločil, da bo plačal inj stane, kar hoče, če mora tudi stradati.

Marija je lastovala le še 25 dolarjev. Dan za dnevom je hi od delavnice do delavnice v klavnicih okraju hračiti za delo; brez uspeha. Marija bi lahko zvrševala delo vsakega narobna moža, ali zavoljo vednega prosjačenja za delo, se je vračala v večer pobita in potira domov. Marija je zdaj dobila svojo leketjo, k tjo je trpela tudi vsa rodilna.

Kadar dobi človek delo v klavnicih okraju pri mesarjih debelo, tedaj se mora dela oprjeti z vso silo, naj je pride, kar je. Že stiri in pol tedna je hodila Marija za delom. Seve ni več vplale v strokovno društvo. Počasi je zgubila zanimanje za društvo in n. v, vala je samo sebe belakinja, ker se je vpisala v organizacijo, je mislila, da je vse zgubljeno, kar je nekega dne dobila delo. Paznik je opazil, da ima tako krepke mišice kot kak delavec. Odra je nekega delavca, njo pa nastavil za polovico nižjo plačo, Marija zdaj obrozavala meso.

*) Čitaj: Mišiganska.

(Dalje prihodnjič.)